

LÄTTLÄST

Skogstrollens stig

STORE MOSSE NATIONALPARK

Kråkfot
Natur AB

Foto: Camilla Zilo (framsida, kap 16), Kenneth Johansson (kap 1), CanstockPhoto (kap 3 & 6), Eva Götbrink (kap 7 & 8), Mikael Nord (kap 9), Kristofer Paulsson (kap 11), Bergslagsbild (kap 12), Lars Petersson (kap 10, 14 & 15), Per-Olof Wickman (kap 13).

Skogstrollens stig

STORE MOSSE NATIONALPARK

Hej!

Välkommen till Skogstrollens stig – här finns det både troll och älvor.

Men finns det troll och älvor på riktigt?

Det kan jag inte lova, men en sak vet jag:

Allt som berättas om djur och växter i den här sagan är sant.

Det vet jag helt säkert, för det är jag som har skrivit sagan!

Eva Götbrink, sagoberättare och biolog

Stigen är 500 meter lång.
Det tar ungefär en halvtimme
att gå stigen och läsa hela sagan.

1. En röst i skogen

Det var en fin dag i maj. Solen sken och fåglarna sjöng. Jag gick i skogen alldeles ensam.

Vid stigen stod en gammal björk.
Plötsligt hörde jag något som knackade.
Ljudet kom från stammens baksida.

Vad var det? Jag smög runt
och tittade upp längs trädet.
Där satt en fågel och hackade med näbben.
Fågeln var grön på ryggen och röd på huvudet.

– Vad är det för en fågel?

Då svarade någon: – En gröngöling!

– Va? Jag ryckte till. Vem var det? Jag såg ingen.

Men så hördes något: två dunsar och ett prassel.
Vad var det? Jag fortsatte stigen fram.

Gröngöling.

2. Tryfflan

Jag tittade in mellan träden.
På marken låg grenar och rötter.
En rot rörde på sig. Var det en orm?
Nej, det var en svans, som satt på ett troll.

– Hej, jag heter Tryfflan, sa trollet.
Vad heter du?

– Jag heter Maja, sa jag.

Tryfflan letade efter sin lillebror Gnarp,
som hade sprungit bort i skogen. Jag lovade
att hjälpa henne att leta.

– Kom, så går vi och frågar mina vänner,
sa Tryfflan. De kanske har sett honom.

3. Blåbärsblommor och dreglande bävvar

Vi kom till en del av skogen där det var längre mellan träden.

– Här finns det blåbär, sa Tryfflan.

– Jag kan inte se några blåbär, svarade jag.

Tryfflan förklarade:

– Nej, på våren finns det inga bär.

Då finns det bara blommor – blåbärsblommor.

De ser ut som små rosa ballonger. Vi troll tycker inte om blåbärsblommor, de är alldeles för söta och fina. Vi tycker bättre om fula och äckliga saker: bävvar som dreglar och ugglor som kräks.

– Men Hombulus och Bombulus älskar blåbärsblommor, fortsatte Tryfflan.

– Vilka är de? frågade jag.

– Du ska få se, sa Tryfflan.

Sedan började hon gå igen.

Blåbärsblomma.

4. Hombulus och Bombulus

Tryfflan stannade till.

– Nu hör jag dem, ropade hon. Hombulus!
Bombulus! Här är jag!

Två humlor kom flygande
och satte sig i Tryfflans hand.

– Kan de bitas? frågade jag.

– Nej, de har inga tänder, svarade Tryfflan.
De har en snabel, som ett slags sugrör.
Med snabeln dricker de nektar, saft som finns
i blommor. Av nektarn kan de göra honung.

Humlorna surrade i Tryfflans hand.
De sa att de hade sett Gnarp springa förbi
på morgonen. Han hade en orm i ena handen
och en snuttefilt i den andra.

Tryfflan fick bråttom:

– Vi måste skynda vidare!

5. Det luktar vätte!

Tryfflan stannade vid ett dött träd.

Det luktar vätte! sa hon.

– Hur luktar det? undrade jag.

– De luktar surt och vresigt, sa Tryfflan.
Och den här vädden luktar väldigt surt
och väldigt vresigt.

Då hördes en gnällig och arg röst inne i skogen.

– Vi går dit, sa Tryfflan. Väddar bits inte,
men de är ofta på dåligt humör.

Vi gick vidare mot den arga rösten.

6. Vätten Karg-Glade

Bakom en trädrot stod vätten, som hette Karg-Glade. Han var arg och skrek:

– Bärfisar och asbaggar! Dödgrävare och larvmördare! Någon har tagit min käpp!

Tryfflan tröstade honom och lovade att leta efter käppen.

Vem tror du hade tagit vättens käpp?

Bärfisar och asbaggar, dödgrävare och larvmördare, skrek vätten. Det är djur som finns på riktigt och som ser ut så här:

Larvmördare.

Dödgrävare.

Bärfis.

Asbagge.

7. Mossor, lavar och en överraskning

Vi kom fram till några stora stenar.
Tryfflan luktade och tittade noga på stenarna.

– Vad gör du? frågade jag.

– Jag letar spår, sa Tryfflan.

Men jag hittar bara mossor och lavar.

Tryfflan visade många olika mossor och lavar:

– Titta! Den där laven heter bägarlav och ser ut som små skålar. Ur dem kan älvornas bebisar dricka vatten.

– Där uppe i trädet hänger skägglav, som mamma stoppar i min näsa när jag har näsblod. Skägglav hjälper sår att läka, och så ser det roligt ut!

Plötsligt hittade hon ett fotspår: Gnarps fotspår!

– Kom, vi följer efter, sa Tryfflan.

Titta efter fler fotspår!

Skägglav.

Kvastmossa.

Bägarlav.

Näverlav.

Raggmossa.

8. Grodor, paddor och trollkärlek

Tryfflan pekade ut mot myren.

– Titta, en trana! Den letar nog mat.

Tranor gillar att äta grodor.

– Där är en groda, sa jag och pekade ner i diket.

– Nej, sa Tryfflan. Det där är en padda,
för den är tjock och kryper fram.

Grodor är smalare och kan hoppa.

– En groda kan man ha i munnen.

Men inte en padda, för de är giftiga, sa Tryfflan.

– Men man vill väl inte ha en groda i munnen?
frågade jag förvånat.

– Jo, om man är kär i någon kan man stoppa
en groda i munnen, sa Tryfflan glatt. Sedan går
man till den man är kär i och öppnar munnen.
Då hoppar grodan ut. Det blir en rolig överrask-
ning!

– Så gör vi troll när vi är kära, förklarade hon.

Padda (till vänster) och grodor (till höger).

Trana.

9. Fågeltornet

Vi kom fram till ett torn.

– Här kan man titta på fåglar, sa Tryfflan.
Ibland dansar älvorna på myren och då kan man kasta kottar på dem.

Vi gick upp i tornet och såg ut över myren.
Där låg en stor krona av guld.

– Det är Myrmarksmorans krona, sa Tryfflan.
Hon är myrens drottning och skyddar myrarna och skogarna.

Tryfflan blev orolig.

– Tänk om Gnarp har gjort något bus!
Då kanske Myrmarksmoran blir arg.

– Kom, vi måste fortsätta leta.

Skogssork.

10. Ett djur med pepparkornsögon

Tryfflan stannade och lyssnade.

Hon letade bland trädens rötter.

– Kom och titta! sa hon.

Jag tittade ner i blåbärsriset.

– Är det en råtta? frågade jag.

– Nej, sa Tryfflan. Det är en skogssork.

Tryfflan matade sorken med frön och bär.

– Hur gammal kan en skogssork bli? frågade jag.

– Bara ett eller två år, sa Tryfflan.

Vi troll kan bli flera hundra år.

Jag är 134 år. Men Gnarp är bara 42 år, så han är nästan en bebis. Därför måste vi hitta honom snart.

11. Dimmans väsen

Vi kom ut till den stora myren.
Någon sa ”hallå” uppifrån ett träd.
Vi tittade upp och såg att det satt älvor i trädet.

En älva, som hette Guldkimra Morgonljus,
berättade för oss att en trollbebis hade
stuckit in en käpp i älvornas bo.

Sedan försökte han fånga älvorna
med sin filt. Älvorna flydde hit och nu
vågade de inte gå hem igen.

– Vi kan hjälpa er, sa Tryfflan.
Visa oss var ni bor.

Men älvorna litade inte på troll.
– Ni måste först lova att skydda oss.
Lova vid Myrmarksmorans krona.

– Vi lovar, sa Tryfflan.

12. Myrmarksmorans krona

Vi gick fram till den stora guldkronan.

Tryfflan viskade:

– Myrmarksmoran vaktar myrarna och skogarna. Alla troll och andra väsen har svurit en ed och lovat att hjälpa till. Kom och lägg din hand på kronan!

När jag lade min hand på kronan kände jag något konstigt – en uråldrig kraft.

– Det är naturens kraft, sa Tryfflan. Sjöarnas och myrarnas och skogens kraft.

Vi svor Myrmarksmorans ed tillsammans:

”Jag lovar att skydda
skogar och myrar,
sjöar och bäckar,
de som ger oss allt,
men som inte har
någon egen röst.”

Store Mosse

13. En glupsk bekantskap

Vi följde efter älvorna.

Plötsligt stannade Tryfflan.

– Titta här, sa hon. Hon hade en fjäril i handen.

– Så vacker! sa jag. Hur blev den så fin?

Föds dom sådana?

– Nej, jag ska förklara, sa Tryfflan.

Mamma fjäril lägger ägg. Ur varje ägg kommer det en larv, som är mycket hungrig.

Den äter och äter, och växer och växer.

Tryfflan visade med händerna:

– Den äter tills den blir så stor att skinnet spricker. Men innanför skinnet finns

ett nytt skinn, som är större. Larven äter ännu mer och skinnet spricker igen.

Om och om igen.

– Till slut är larven mätt.

Då stelnar skinnet till ett skal runt larven, en puppa. I puppan blir larven till kletig soppa och sedan bildas en fjäril, med vingar och allt.

Efter en tid kläcks puppan och en färdig fjäril kryper ut.

– Så gör fjärilar, sa Tryfflan.

Makaonfjärilslarv på kärresilja.

14. Älvornas glänta och snuttefilten

Vi kom fram till älvornas glänta.
Gnarps snuttefilt låg på marken.
Älvorna tyckte att den luktade illa
och hängde upp den i ett träd.

En röd fågel kom flygande och landade
på Tryfflans axel. Det var en domherre.
Den hade sett Gnarp sova i mossan och
sedan gå iväg.

Fågeln gav oss ett tips:

– När fåglarna är många, men ledtrådarna få,
låt gärdsmygen peka ut vilken väg ni ska gå.

Vad tror du det betyder?

Tryfflan ville att älvorna skulle ta ner
Gnarps filt från trädet, men det ville inte
älvorna. Då blev Tryfflan lite sur.

Vi sa hej då till Guldkimra Morgonljus.
Fast Tryfflan kallade henne för Fuldkimra
Morgonfis...

Domherre.

15. Låt gärdsmygen peka, den väg ni ska gå...

Vi hörde fågelsång och såg många fåglar
som satt i träden.

Vi mindes ramsan:

När fåglarna är många, men ledtrådarna få,
låt gärdsmygen peka ut vilken väg ni ska gå.

– Hur ser gärdsmygen ut? frågade jag.

– Den är brun på ryggen och ljus på magen,
sa Tryfflan. Den brukar sitta nära marken.

Vi letade.

Jag såg talgoxar och blåmesar.

Och plötsligt såg jag den – gärdsmygen!

Vi tittade på gärdsmygens näbb.

Den pekade på något som hängde i ett träd.

Kan ni gissa vad?

Kan du hitta alla tio fåglarna?

Kan du se vilken som är gärdsmygen?

Kan du se vad den pekar på?

Nötväcka.

Talgoxe.

Svartvit flugsnappare.

Blåmes.

Gärdsmyg.

Bofink.

Stjärtmes.

Rödhake.

Koltrast.

Sidensvans.

16. Gnarp blir återfunnen

I trädet hängde en liten käpp – vättens käpp.

Tryfflan hoppade upp på en rotvälta för att försöka nå den. Då fick hon se något.

Hon viskade till mig:

– Kom och titta!

Jag tittade bakom rotvältan.

Där låg en trollunge och sov.

Vi hade hittat Gnarp!

17. Ett lyckligt slut

Tryfflan kramade Gnarp.
De var så glada och lyckliga.

Vi gick till vännen Karg-Glade och lämnade tillbaka hans käpp. Sedan hade trollen fest och dansade hela natten.

När jag gick hem i gryningen såg jag skägglavar i träden. På myren dansade älvorna och på stigen sprang skogssorkar.

Det fanns mer liv i skogen än vad jag någonsin kunnat tro.

Och det gjorde mig så lycklig.

Länsstyrelsen
i Jönköpings län